

REPUDIACIÓ D'UN LLEGAT D'USDEFRUIT I LA REGLA DE L'ABSORCIÓ DE L'ARTICLE 427-16.1 DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA. UN COMENTARI DE LA RESOLUCIÓ DE LA DIRECCIÓ GENERAL DE DRET I D'ENTITATS JURÍDIQUES DE 10 DE JUNY DE 2013

Lídia Arnau Raventós
Professora agregada de dret civil
*Universitat de Barcelona*¹

1. INTRODUCCIÓ. ELS FETS I ELS ARGUMENTS

La senyora N. G. M. va morir després d'haver atorgat un testament en el qual nomenava hereva la seva filla. També havia ordenat un seguit de llegats: per una banda, dos llegats de la nua propietat de dues finques a favor dels seus dos néts; per l'altra, «un llegat a favor del seu marit que incloïa la plena propietat de l'efectiu metàl·lic i altres béns mobles i l'usdefruit vitalici dels béns immobles, amb facultat de disposició en cas de necessitat» (relació de fets, ap. I). El vidu va renunciar a tot el que podia pertocar-li en la successió de la seva muller premorta. La filla, en canvi, va acceptar i va lliurar als seus fills, néts de la causant, la nua propietat de les dues finques, i va adjudicar-se ella mateixa l'usdefruit d'aquestes. La registradora de la propietat va denegar la inscripció d'això últim perquè va entendre que, pel que feia als dos immobles, la renúncia a l'usdefruit feia que els néts n'adquirissin la plena propietat. Els seus arguments eren: «l'usdefruit gravava tant l'herència com el llegat, el llegat té naturalesa real i la renúncia aprofita als gravats, és a dir, a l'hereva pel que fa a les finques que integren l'herència i als legataris pel que fa a les finques que havien estat llegades en nua propietat perquè el Codi civil preveu que la renúncia de l'usdefruit acreix als cusufructuaris o provoca la consolidació amb la nua propietat» (relació de fets, ap. IV). El notari autoritzant, per la seva banda, va utilitzar diferents arguments en defensa de l'adjudicació de l'usdefruit a l'hereva: els sis primers, relatius, d'una manera o altra, a la renúncia del llegat d'usdefruit («a») que el llegat renunciat no abasta tant

1. Aquest comentari forma part dels projectes d'investigació 2009 SGR 221 i DER 2011-26892, dirigits pel professor Ferran Badosa i Coll.

l'herència com el llegat sinó només l'herència, en els termes del testament i de l'article 427-8 del Codi civil de Catalunya; *b*) que per la repudiació del llegat s'entén que no ha estat deferit per aplicació de l'article 427-16 del referit Codi; *c*) que el llegat no ha d'acréixer als altres legataris, ja que es tracta de dos llegats diferents; *d*) que, per tant, el llegat renunciat queda en benefici de l'hereu gravat, en els termes de l'article 462-3.4 del Codi civil; *e*) que la distinció entre llegats d'efectes reals i obligacions no evita la necessitat de l'acceptació, encara que amb efectes diferents; *f*) que el fet de no haver adquirit l'usdefruit el renunciant no té res a veure amb el dret d'acréixer dels usdefruits successius o conjunts». El darrer argument es reduïa a la simple constatació «que tots els beneficiaris van atorgar la seva conformitat amb les adquisicions hereditàries». Val a dir que la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques (DGDEJ) articula els seus dos fonaments de dret atenent aquesta doble tipologia d'al·legacions. En el primer i a l'empara dels articles 462-3.4, 427-16.1 i 561-16 CCCat, s'hi conclou que la renúncia del vidu a l'usdefruit sobre les dues finques consolida el ple domini i, per tant, afavoreix els legataris. El pes del raonament recau, però, en la identificació dels néts de la causant com les persones gravades pel llegat d'usdefruit (vegeu el fonament de dret 1.2, que reitera aquesta percepció). En el segon es descarta que de la conformitat dels néts amb l'escriptura de manifestació de l'herència es pugui deduir la constitució, a favor de la seva mare, d'un dret d'usdefruit sobre les finques. Així, la DGDEJ pressuposa que els néts de la causant són els plens propietaris de les finques i admet que, en teoria, volen gravar el seu dret; tot i això, precisa que «llur voluntat de constituir-lo ha de resultar de manera clara i concloent i no pot resultar simplement intuïda per un consentiment genèric a l'escriptura d'herència, atès que l'usdefruit que constitueixen no té empara ni en el testament ni en l'aplicació de les normes del dret de successions».

Deixant de banda la segona de les qüestions plantejades (una valoració acurada de la qual exigiria conèixer, segurament, més dades; per exemple, l'edat dels fills i, després, la seva capacitat per a constituir drets reals sobre immobles...), el comentari que segueix se centrarà en la primera. En aquest sentit, no sembla agosarat anticipar que no es creu gens encertada la reconducció del cas a l'esquema d'un subllegat, tot identificant els néts com a legataris gravats, al seu torn, amb un llegat (així, d'usdefruit a favor de l'avi vidu). Per contra, són simplement uns legataris que reben, per via del llegat, una propietat gravada. El llegat d'usdefruit grava l'hereva, com també ho fan els llegats de la nua propietat ordenats a favor dels seus fills. Des d'una altra perspectiva, pot semblar que la solució a la qual arriba la DGDEJ (entendre que els néts es veuen deslliurats de l'usdefruit) és probablement més propera a la voluntat de la testadora que no pas la d'atribuir l'usdefruit a la mare (solució que implicarà, atesa la natural diferència d'edat entre aquesta i el seu pare, perllongar en el temps la situació de «nua» propietat dels néts més enllà del que l'àvia i causant ben segur havia previst). Cal valorar, però, els arguments tècnics de tot plegat.

2. ELS EFECTES DE LA REPUDIACIÓ D'UN LLEGAT

Els efectes de la repudiació d'un llegat s'expliciten en l'article 427-16.1 CCCat: «[...] s'entén que no li ha estat deferit i l'objecte del llegat queda absorbit en l'herència o el patrimoni de la persona gravada, llevat que actuï la substitució vulgar o el dret d'acréixer». Es tracta d'un efecte doble: per una banda, el fictici de la manca de delació i, per tant, de la manca d'adquisició (art. 427-15.1 CCCat);² per l'altra, la destinació de l'«objecte del llegat» (art. 427-9 CCCat), que es descriu en termes d'«absorció» en l'herència o el patrimoni de la persona gravada. Això últim requereix també un doble comentari: primer, a propòsit de l'alternativa; segon, quant a l'excepció amb què finalitza l'article 427-16.1 CCCat. L'explicació de la primera es troba en l'ampli ventall de persones gravables amb un llegat (art. 427-7 CCCat), que no es redueixen a l'hereu. Si el beneficiat pel llegat el repudia, és lògic entendre que el seu objecte queda per a qui l'hauria d'haver lliurat o complert (arg. *ex art.* 427-22.1 CCCat). La norma ho expressa dient que s'integra, en el cas de l'hereu, en l'herència; en un altre cas, en el patrimoni de la persona gravada.³ Pel que fa a les excepcions a l'absorció, l'article 427-16.1 CCCat esmenta la substitució vulgar (art. 427-6 CCCat) i, per al cas de crida conjunta, el dret d'acréixer (art. 462-3 CCCat).

2.1. LLEGAT SUCCESSORI I LLEGAT NO SUCCESSORI. ATRIBUCIONS PERSONALÍSSIMES

La lògica de la regla de l'absorció prevista en l'article 427-16.1 CCCat pot copiar-se fàcilment si es pensa en un llegat real i successori. La repudiació del llegat ha de tenir com a efecte que aquell bé o dret que en constituïa l'objecte resti allà on li pertocaria estar si no s'hagués ordenat el llegat; per exemple, a l'herència o el patrimoni de la persona gravada. Nogensmenys, la qüestió requereix alguna explicació addicional quan es tracta d'un llegat no successori, sia obligacional o bé real.⁴ Així, en el cas d'un hereu gravat d'aquesta manera, l'aplicació de la regla de l'absorció porta a entendre que el dret de crèdit (en el llegat d'eficàcia obligacional) o el dret real de l'arti-

2. Quant a l'adquisició per delació, vegeu F. BADOSA COLL, «El poder de disposició en el dret civil català. La constitució i la transmissió negocials dels drets reals», a F. BADOSA COLL i M. C. GETE-ALONSO CALERA, *La adquisición y la transmisión de derechos reales: Estudios de derecho catalán y otros sistemas jurídicos*, Barcelona, Colegio Notarial de Cataluña i Marcial Pons, 2009, p. 118.

3. L'expressió és «resta en benefici de l'hereu, del legatari o de la persona gravada amb el dit llegat», en l'art. 462-3.4 CCCat per al cas de renúncia d'un colegatari a l'acreixement a favor seu.

4. No tot llegat real és també, i necessàriament, de tipus successori. Proporciona un argument en aquest sentit l'art. 427-10.2 *in fine* CCCat, que atribueix naturalesa de llegat real al llegat en virtut del qual «el legatari adquireix un dret real que per raó del mateix llegat es constitueix sobre una cosa pròpia del causant». La naturalesa no successòria de l'atribució obeeix al fet que el dret real de què es tracta no forma part del patrimoni del causant, sinó que, contràriament, va néixer amb la seva mort.

cle 427-10.2 *in fine* CCCat s'integren en l'herència, de manera que l'obligació s'extingeix en el primer cas per confusió i, en el segon, per consolidació, llevat que es tracti d'un d'aquells drets que es poden tenir sobre una cosa pròpia. El fet mateix que, en aquests casos, no hi hagi successió en l'objecte del llegat podria evidenciar que l'absorció no és un efecte tan necessari com en el cas d'un llegat successori. De fet, en el cas del llegat d'eficàcia obligacional, l'efecte que acaba provocant aquesta integració (per exemple, aquella extinció per confusió) s'apropa molt a una extinció derivada directament de la repudiació.⁵ No passa el mateix quan es tracta d'un llegat real no successori: ja s'ha dit que la regla de l'absorció podria derivar, si escaigués, en la pervivència del dret real sobre la cosa pròpia. En canvi, l'extinció del llegat per repudiació implica que l'hereu recuperi sempre la plena propietat.

La regla de l'absorció també pot qüestionar-se des d'una altra perspectiva: la del caràcter personalíssim de l'atribució (art. 427-17.1 *in fine* CCCat). S'ha d'aplicar també l'article 427-16.1 CCCat en els supòsits en què la voluntat del testador exclou que l'objecte del llegat pugui arribar a pertocar a algú altre que no sigui designat legatari o, altrament, quan s'ha vinculat el llegat a la mateixa persona del legatari? (Com quan es lleguen a B els diners que li calguin per a acabar els estudis de medicina...) Si es tracta d'un llegat successori, ni tan sols el caràcter personalíssim que li hagi pogut atribuir el causant pot arribar a excloure la regla de l'absorció. El motiu és la mateixa universalitat del títol d'hereu, que explica que aquest succeeixi en *tot* el dret del seu causant (per tant, incloent-hi els béns o drets que, deferits a títol de llegat, han estat repudiats). Com a principi successori, ni tan sols la voluntat del testador podria desplaçar-ne l'aplicació.⁶ Tampoc no ho aconseguiria per la via de l'article 427-12.1 *in fine* CCCat, que preveu els efectes de la mort del legatari abans d'acceptar el «llegat ordenat per al cas que el legatari el vulgui o l'accepti». Aquesta modalitat de condició suspensiva podria esdevenir indicativa del caràcter personalíssim de l'atribució, fins al punt que si el beneficiari no la vol, el llegat no és eficaç. Això últim, però, no exclou de cap manera la regla de l'absorció; per contra, en descriu la seqüència immediata, almenys quan es tracta d'un llegat successori: el llegat serà ineficaç per manca de compliment de la condició i, hi afegim, el seu objecte s'integrarà en l'herència o el patrimoni de la persona gravada. En aquest context, l'objecte del llegat preexistia a la disposició successòria particular i sobreviu a la seva ineficàcia; és per això que cal determinar-ne el destí. En el cas d'un llegat no successori però personalíssim, resorgeix de nou el dubte sobre l'aplicació d'aquella regla que, en qualsevol cas, l'article 427-12 CCCat no exclou. L'interès d'aquest últim article és descartar cap mena de transmissió del «dret al llegat» a favor dels successors del legatari que mor abans de l'acceptació i, s'entén, declarar-ne

5. No cal dir que la repudiació no apareix en l'art. 427-38 CCCat, a propòsit de l'extinció dels llegats.

6. Sempre podria, òbviamment, recórrer a una substitució vulgar a fi d'evitar l'absorció del bé en l'herència.

també la ineficàcia si el designat no el vol o no l'accepta. Ara bé, aquesta ineficàcia implica, a més de manca de delació, inexistència del dret (de crèdit o real limitat) que conformava l'objecte del llegat? Sembla que l'opció més raonable és pensar que, en aquest cas i a diferència del llegat successori, l'existència mateixa de l'objecte del llegat va lligada a l'eficàcia d'aquest darrer. Si això s'acaba resolent així, tindrem que, en el cas d'un llegat no successori sotmès a la condició suspensiva de l'acceptació del legatari, la seva repudiació determina també la ineficàcia del llegat (entesa en termes de manca de delació i, en conseqüència, de manca d'adquisició; arg. *ex art.* 427-10.2 *in fine* i 3 CC-Cat). Caldria afegir-hi que aquella ineficàcia arriba al mateix objecte del llegat, que no s'haurà arribat a constituir o crear. La conseqüència serà que no caldrà determinar-ne el destí. En aquest context, doncs, la regla de l'absorció esdevé innecessària. El que no acaba aclarint l'article 427-12.1 CCCat és el destí dels llegats no successoris (*rectius*, del seu objecte) i de caràcter personalíssim en els casos en què el causant no ha fet ús de la condició suspensiva que s'hi esmenta. Una possibilitat és, com ja s'ha apuntat abans, identificar aquest tipus de condició (així, la de voler o acceptar el llegat) com una manera d'exterioritzar el caràcter personalíssim de l'atribució i, a partir d'aquí, estendre l'efecte de l'incompliment (la ineficàcia del llegat en els termes que s'han descrit) a tots els casos de repudiació d'un llegat no successori personalíssim.

L'article 427-17.1 CCCat permet valorar l'aplicació de la regla de l'absorció a propòsit d'una altra possible contingència del llegat (la mort del legatari sense haver-lo acceptat o repudiat) i, a més, permet fer-ho a l'empara de la naturalesa no successòria i/o personalíssima de l'atribució. La disposició preveu, com a norma general, la transmissió de la delació en aquests supòsits, tot admetent dues excepcions: que sigui una altra la voluntat del causant o «que es tracti de llegats d'usdefruit, de renda, de pensió vitalícia o altres de caràcter personalíssim». En aquests darrers supòsits, el llegat s'extingirà amb la mort del legatari.⁷ Aquest efecte no està renyit amb la regla de l'absorció. Així, si hom pensa en un llegat successori però respecte del qual el causant ha exclòs el *ius transmissionis*, no hi ha dubte que, certament, si el legatari mor sense haver-lo acceptat o repudiat, els seus hereus no podran exercir la delació, però també ho és que l'objecte de l'atribució s'integrarà necessàriament en el patrimoni hereditari o en el de la persona gravada. La segona de les excepcions que recull l'article 427-17.1 CCCat presenta, al nostre entendre, més interès. Atès l'efecte que s'hi preveu, sembla que el seu fonament es troba en l'estreta vinculació entre el llegat ordenat i la persona del beneficiari, de manera que si aquesta mor, el llegat deixa de tenir sentit; aquí rau la lògica de la manca de transmissió.⁸ D'altra banda, sembla també que

7. Així se'n descriu l'efecte a P. del POZO CARRASCOSA, A. VAQUER ALOY i E. BOSCH CAPDEVILA, *Derecho civil de Cataluña: Derecho de sucesiones*, Barcelona, Marcial Pons, 2009, p. 238.

8. Tot i que la norma esmenta, *tout cour*, els llegats de «renda» i altres de caràcter «personalíssim», es conclou que ha de tractar-se sempre de drets vitalicis a P. del POZO CARRASCOSA, A. VAQUER ALOY i E. BOSCH CAPDEVILA, *Derecho civil de Cataluña*, p. 238.

es pensa en llegats no successoris, cosa que facilita la conseqüència anterior. Amb tot, si es considera la norma literalment, no s'exclou la seva aplicació a llegats successoris, per bé que aleshores possiblement serà més difícil copsar el seu caràcter personalíssim i per això també serà més difícil explicar la manca de *ius transmissionis*.⁹ En qualsevol cas, si reprenem la hipòtesi que sembla que es tingui més present en l'article 427-17.1 CCCat (llegats no successoris i, a més, vitalicis o personalíssims),¹⁰ manquen dues darreres reflexions: la primera seria per a afegir, a la manca de *ius transmissionis*, la també manca d'integració de l'objecte del llegat (així, l'usdefruit, la renda...) al patrimoni hereditari, és a dir, el mateix motiu que hi ha per a excloure que el *ius delationis* es transmeti als hereus del legatari serveix també per a excloure la integració d'aquests drets a l'herència;¹¹ la segona reflexió es faria en un intent d'apropar això últim al cas de la repudiació d'aquests tipus de llegats: no pot semblar lògic que allò que succeeix si el legatari mor abans d'acceptar o de repudiar (en concret, l'extinció del llegat i la no-absorció del seu objecte a l'herència), succeeixi també si el repudia.

2.2. LA REPUDIACIÓ DEL LLEGAT *VERSUS* LA RENÚNCIA AL DRET QUE CONSTITUEIX L'OBJECTE DEL LLEGAT

La distinció entre la repudiació del llegat i la renúncia al dret que constitueix l'objecte del llegat és suggerida en la mateixa regla de l'absorció, atès que s'explica a partir de la subsistència de l'objecte del llegat que s'ha repudiat. Fa evident, doncs, la distinció entre llegat (si es vol, en la seva triple condició de disposició patrimonial voluntària, gravamen i títol adquisitiu) i el seu objecte. En el cas del llegat, si el beneficiari no vol «consolidar la seva adquisició» (art. 427-16.1 CCCat), cal que exerceixi

9. Pensem, per exemple, en un dret d'usdefruit o un dret de renda sotmesos a termini, dels quals el titular disposa per via de llegats i per al cas de morir abans d'esgotar-ne la durada. El que es podria plantejar és si el causant els podria reconvertir en llegats personalíssims per la via de vincular-los a un beneficiari de forma personalíssima, en el sentit que només el pugui adquirir ell. Tot plegat, amb el benentès que en cap cas deixarien de ser llegats successoris per aquest motiu. La possibilitat d'excloure el *ius transmissionis* la facilita l'art. 427-17.1 CCCat («llevat que la voluntat del causant sigui una altra»). Queda pendent, però, si el seu caràcter successori comportarà aleshores, i necessàriament, la integració d'aquells drets en el patrimoni hereditari en cas de mort del legatari sense haver exercit la delació. I tot apunta que aquest ha de ser el desenllaç, tret que s'admeti la possibilitat de preveure, en la mateixa disposició testamentària, la renúncia a tals drets condicionada a la ineficàcia o l'extinció del llegat. Amb el compliment de la dita condició (per mort del legatari sense transmissió del *ius delationis*), la renúncia del causant esdevindria eficaç, el dret d'usdefruit i el d'exigir la renda s'extingirien i, en conseqüència, no els seria aplicable la regla de la integració.

10. És evident que no són categories equivalents; així, el mateix dret d'usdefruit, per bé que és un dret vitalici, és també transmissible per qualsevol títol, possibilitat generalment negada als drets personalíssims (art. 561-3.3, 561-16.1a i 561-9.1 CCCat).

11. I, tot plegat, al marge del sentit que pugui arribar a tenir aquesta integració (vegeu *supra* l'apartat 2.1 d'aquest comentari).

la facultat de repudiar el llegat. Si consolida l'adquisició però vol després desprendre's de la titularitat que ja ha adquirit, hi pot renunciar com pot fer-ho amb qualsevol altre dret que tingui (art. 6.2 CC).¹² La renúncia de l'objecte del llegat per part del legatari pressuposa, doncs, que el llegat s'ha acceptat. Com a causa extintiva que és (arg. *ex art. 532-1 i 4 CCCat*), els seus efectes són, en principi, els mateixos que els de la resta de causes extintives del dret de què es tracti, però, lògicament, ja no hi haurà reabsorció en el patrimoni hereditari. La vacança que, en definitiva, resol el fenomen successori i la integració dels llegats repudiats en el patrimoni hereditari queden superades tant bon punt el llegat és acceptat. Les contingències que pugui arribar a patir després la titularitat adquirida per aquesta via passen havent deixat enrere la successió. En el cas de la Resolució de la DGDEJ de 10 de juny de 2013, per exemple, si el vidu accepta el llegat però més tard renuncia a l'usdefruit o mor, la qüestió que cal plantejar deixa de ser on va a parar el dit dret. L'article 561-16 CCCat preveu, per a aquests casos, la seva extinció i, per tant, que sigui absolutament sobrer la idea de la seva reubicació. En qualsevol cas, les facultats que l'integraven són recuperades pel nu propietari (art. 541-1.2 CCCat).

3. LA REPUDIACIÓ DEL LLEGAT D'USDEFRUIT EN LA RESOLUCIÓ DE LA DIRECCIÓ GENERAL DE DRET I D'ENTITATS JURÍDIQUES DE 10 DE JUNY DE 2013

Cal partir d'una determinada interpretació d'allò que va ordenar la causant per a, després, analitzar quins són els efectes de la repudiació del llegat d'usdefruit. Això últim requereix també assajar primer una proposta relativa a la naturalesa d'aquest tipus de llegat.

3.1. EL LLEGAT QUE GRAVA L'HEREVA

D'acord amb la narració dels fets, sembla que el llegat d'usdefruit gravava l'hereva, com també ho feia el de la nua propietat sobre les mateixes finques. La causant n'era la plena propietària i, per una banda, ordenà un llegat real i successori que requeia sobre la nua propietat de dos immobles a favor dels néts i, per l'altra, n'ordenà un altre d'usdefruit sobre els béns immobles a favor del vidu. Atès que l'usdefruit és un dret que es constitueix *ex novo* per la via del llegat, aquest darrer serà de tipus no

12. Lògicament, també hi podrà renunciar el qui acaba rebent l'objecte del llegat repudiat pel legatari. La hipòtesi, però, pressuposa que l'objecte del llegat sobreviu a la repudiació i, en conseqüència, li és aplicable la regla de l'art. 427-16.1 CCCat. També que no s'extingeix per cap altre motiu (per exemple, per confusió o consolidació).

successori, per bé que real (art. 427-10.2 *in fine* CCCat). Atenent només aquests dos únics paràmetres, l'aplicació de l'article 427-16.1 *in fine* CCCat comportarà que l'hereva esdevingui usufructuària. L'existència paral·lela d'un llegat de nua propietat fa que, en aquest cas, l'absorció o integració en el patrimoni del gravat no acabi en una consolidació o, si és possible, en una titularitat sobre una cosa pròpia.¹³ Per contra, s'integra en l'herència un dret real limitat sobre una cosa aliena (així, dels néts). Ara bé, si al caràcter no successori s'hi afegeix el caràcter també personalíssim de l'usdefruit, aleshores la solució no pot pas ser aquesta. Aquesta especial vinculació a la persona del designat es podria justificar a l'empara de dues dades: el caràcter vitalici del dret (no és pas el mateix que la plena propietat a favor del néts es faci dependre de la mort del seu avi que que es faci dependre de la de la seva mare...) i la facultat de disposició per al cas de necessitat, que acompanyava l'usdefruit llegat (vegeu l'apartat primer *in fine* de la relació de fets). El fet d'atribuir, a més de l'ús i el gaudi, la disposició dels béns a l'efecte de facilitar, si escau, el manteniment del legatari, demostra que a l'hora d'ordenar el llegat la causant pensava molt especialment en la situació en què es podria trobar el seu marit un cop vidu.¹⁴ Aquesta naturalesa personalíssima s'adiria més amb l'extinció del llegat a conseqüència de la repudiació. I, al seu torn, la conseqüència immediata d'això últim seria que la propietat reabsorbiria les facultats d'ús i gaudi. Aquest efecte no es podria descriure com a consolidació, entesa com la reunió en una mateixa persona de la propietat i el dret real limitat que grava aquesta; caldria veure'l, contràriament, com una manifestació del caràcter expansiu, elàstic o residual del dret de propietat (art. 541-1.2 CCCat). Aplicat tot plegat al cas concret, tindrem que la repudiació de l'avi converteix els néts en plens propietaris.

Què caldria dir si haguessin estat els néts (i no pas el vidu) els qui haguessin renunciat al llegat ordenat a favor seu? Es tractaria, primer, d'un llegat successori. La nua propietat no és un dret real sobre una cosa pròpia inexistente abans de la successió (art. 427-10.2 *in fine* CCCat); és, per contra, la descripció gràfica de l'estat en què resta la propietat (en la qual els legataris succeeixen plenament la causant) quan es veu gravada per un dret com l'usdefruit, que priva el propietari de facultats tan vistents com l'ús i el gaudi. És, a més, un llegat real i no personalíssim (ni vitalici ni vinculat d'altra manera a la persona del designat). La repudiació faria aplicable l'article 427-16.1 *in fine* CCCat i l'hereva rebria la nua propietat, que no es reompliria fins que el vidu

13. El comentari se cenyeix, en qualsevol cas, a les dues finques llegades als néts. L'usdefruit del vidu afecta, però, tots els immobles. Per tant, n'hi ha que ja pertocaven, quant a la nua propietat, a l'hereva. Però fins i tot en aquest cas, no es creu que l'extinció de l'usdefruit operi aleshores per consolidació, sinó, com es dirà en el text, per raó de la mateixa repudiació.

14. Vegeu Ángel SERRANO DE NICOLÁS, *Usufructo con facultad de disposición en el derecho español*, tesi doctoral, 2005, p. 212, que identifica el títol successori particular com la forma més habitual d'establir l'usdefruit amb facultat de disposició i que, a més, en el dret romà s'acostumava a ordenar a favor de la vídua; quant al caràcter personalíssim de l'usdefruit amb facultat de disposició per al cas de necessitat, vegeu-ne les p. 272 i seg. (accessible a: <<http://hdl.handle.net/10803/51934342>>).

morís o s'extingís l'usdefruit per una altra causa. Tot plegat permet concloure que la repudiació de l'avi beneficia els néts més del que hauria pogut beneficiar l'avi una hipotètica repudiació d'aquests. I, ben mirat, això és lògic si es té en compte que es deixa a l'avi només un dret real limitat i als néts la propietat, per bé que temporalment gravada.

3.2. EL SUBLLEGAT D'USDEFRUIT

Sembla que la lectura que fan dels fets tant la registradora com la DGDEJ¹⁵ és que es tracta d'un subllegat d'usdefruit. Consideren que els gravats amb el llegat d'usdefruit són els néts. Certament, la propietat que reben està gravada amb un dret d'usdefruit, però això no implica que, en el context dels articles 427-7 i 427-17 CCCat, els néts siguin les persones gravades amb el llegat ordenat a favor del vidu. Si ho fossin, serien els néts els que haurien de poder donar compliment al subllegat, però, per contra, només han rebut la nua propietat, no pas la possessió de les finques.

Quins haurien estat, però, els efectes de la repudiació d'un subllegat d'usdefruit? La configuració de l'atribució com a subllegat no hauria alterat la seva naturalesa de llegat no successori i real. Per contra, la mateixa denominació, que troba la seva raó de ser en la persona del gravat (no pas l'hereu, sinó un legatari), només esdevé indicativa d'allà on anirà a parar allò que es repudia: no serà l'herència, sinó «el patrimoni» del legatari gravat. Tot i així, l'aplicació de la regla de l'absorció topària aquí, també, amb el perfil personalíssim de l'ordenació successòria. Si s'apliqués de nou la idea d'extinció del llegat i del seu objecte (aquí, l'usdefruit), aleshores simplement passaria que el nu propietari recuperaria les facultats cridades, en principi, a configurar el dret repudiat. La conclusió és, doncs, que l'efecte últim de la repudiació del llegat d'usdefruit (el trànsit de la nua propietat a la plena propietat) es produeix tant si grava l'hereu com si grava els legataris de la nua propietat.

Quid si, en la hipòtesi anterior, s'hagués repudiat el llegat de nua propietat? Atès que els cridats com a legataris, si repudien, no obtenen cap benefici patrimonial, no és possible gravar-los amb un subllegat (art. 427-7.1 CCCat). Ara bé, la pervivència del gravamen, a càrrec de l'hereu (que és qui acaba absorbint el dret repudiat; art. 427-16.1 CCCat), és avalada per l'article 427-8.3 CCCat. La norma, que considera expressament el cas («[...] Si la persona gravada amb un llegat no arriba a ésser efectivament

15. Vegeu l'apartat segon de la relació de fets («[...] la renúncia aprofita als gravats, és a dir [...] als legataris pel que fa a les finques que els havien estat llegades en nua propietat [...]») i el fonament de dret primer («[...] la renúncia resta en benefici de la persona gravada amb el llegat, és a dir, en benefici dels néts de la causant. En el mateix sentit, d'acord amb l'art. 427-16.1 del Codi civil, la renúncia del llegat d'usdefruit comporta que l'objecte llegat [l'usdefruit] quedi absorbit en el patrimoni de la persona gravada, és a dir, els legataris en la nua propietat [...]»).

[...] legatari [...]»),¹⁶ preveu expressament la subsistència del llegat «a càrrec de l'hereu o de la persona que resulti immediatament beneficiada per aquest fet».¹⁷ L'excepció a aquesta regla («[...] llevat que [...] solament l'hagi de complir o el pugui complir la persona gravada primerament [...]») palesa, a més, que el caràcter personalíssim del llegat no només és apreciable des del punt de vista del beneficiari (art. 427-17.1 CCCat), sinó també des de la perspectiva del gravat (vegeu, també, els art. 462-2.2 i 462-3.3 CCCat). I, també, que aquest caràcter personalíssim pot imprimir-lo voluntàriament el causant o pot derivar de la mateixa naturalesa del llegat («[...] per disposició del causant o per la naturalesa del llegat [...]»).

16. A banda d'això, cal fer notar que l'art. 427-8.3 CCCat s'aplica tant si hi ha com si no hi ha, inicialment, pluralitat de persones gravades (vegeu, no obstant això, la rúbrica de l'art. 427-8 CCCat).

17. Aquest segon incís pot posar-se a prova si ens plantejem, com a hipòtesi, què hauria passat en el cas que resol la Resolució de la DGDEJ de 10 de juny de 2013, si s'hagués ordenat, a càrrec del vidu, un segon llegat. Segons el que s'ha defensat, la seva repudiació extingiria el llegat d'usdefruit i tindria la conseqüència afegida que esdevindria inaplicable la regla de l'absorció de l'art. 427-16.1 CCCat. Atès, però, que qui es beneficia «immediatament» de la repudiació són els néts, serien aquests els que es veurien gravats amb aquell subllegat.